

Keski-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Omaishoidontuen myöntämisperusteet ja soveltamisohje

Sisällysluettelo

Omaishoidontuen myöntämisperusteet ja soveltamisohje	1
1. Tuen tarkoitus	4
2. Tuen sisältö.....	4
3. Tuen myöntämisen edellytykset	4
4. Palvelutarpeen arviointi	6
5. Hoitopalkkio	6
6. Omaishoidon tuen suunnitelma.....	11
7. Omaishoitajan ilmoitusvelvollisuus.....	12
8. Sopimus omaishoidon tuesta.....	13
9. Omaishoitajan eläke- ja tapaturmavakuutusturva	13
10. Omaishoitoa tukevat palvelut	13
10.1 Omaishoidon tueksi järjestettävät palvelut.....	13
10.2 Omaishoitajan hoitotehtävää tukevat palvelut	14
11. Omaishoidon tuen palkkion maksaminen.....	14
12. Omaishoitajan lakisääteinen vapaa	15
12.1 Omaishoitajan vapaiden kertyminen.....	15
12.2 Hoidettavan hoidon järjestäminen lakisääteisen vapaan aikana	15
12.3 Vapaiden järjestämisen muodot Soitessa.....	15
13. Hoitopalkkion maksamisen keskeytys.....	16
14. Omaishoidon tuen päättyminen	16
15. Yksilöllinen harkinta	17

16. Myöntämisperusteiden ja soveltamisohjeen voimaantulo	17
--	----

1. Tuen tarkoitus

Tässä soveltamisohjeessa määritellään omaishoidon tuen myöntämisperusteet ja soveltamisohjeet Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella. Omaishoidon tuen myöntämisperusteita tarvitaan, jotta palvelut voidaan myöntää tasapuolisesti, oikeudenmukaisesti ja tarkoituksenmukaisesti kohdentaen. Omaishoidontukea säädetään omaishoitolailla. Omaishoidon tuesta säädetyn lain tarkoituksena on edistää hoidettavan edun mukaisen omaishoidon toteutumista turvaamalla riittävät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut. Tarkoituksena on myös taata hoidon jatkuvuus sekä omaishoitajan työn tukeminen.

Omaishoidon tuki on sosiaalipalvelua, jonka järjestämisestä vastaa hyvinvointialue. Se on yleiseen järjestämisvelvollisuuteen kuuluva taloudellinen tuki, jota hyvinvointialue järjestää varaamiensa määrärahojen mahdollistamassa laajuudessa. Hyvinvointialueella on oikeus yleisohjeillaan määritellä tarkemmin, millä edellytyksillä ja minkä suuruisena omaishoidon tukea järjestetään. Hyvinvointialue voi priorisoida sitä, kenelle omaishoidon tukea myönnetään, mikäli määrärahat eivät riitä tuen myöntämiseen kaikille hakijoille.

Näissä myöntämisperusteissa hoidettava tarkoittaa omaishoidettavaa ja hoitaja tarkoittaa omaishoitajaa. Hyvinvointialueesta käytetään nimeä Soite.

2. Tuen sisältö

Omaishoito on ikäihmisen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotiloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla. Omaishoidon tuki muodostuu omaishoitajalle annettavasta hoitopalkkiosta, omaishoitajalle kertyvistä vapaista ja omaishoitoa tukevista palveluista.

Omaishoidon tuki myönnetään hoidettavalle. Omaishoidon tuesta laaditaan sopimus hoitajan ja hoidon järjestämisestä vastaavan Soiten välille. Hoitopalkkio maksetaan hoitajalle sopimuksen mukaisesti. Omaishoidon lain mukaan omaishoidon tuesta on laadittava yhdessä hoidettavan ja omaishoitajan kanssa omaishoidon tuen suunnitelma.

3. Tuen myöntämisen edellytykset

Omaishoidon tuen tarkoituksena on mahdollistaa henkilön hoidon ja huolenpidon järjestäminen kotiloissa. Edellytyksenä tuen myöntämiselle on, että:

- Henkilö alentuneen toimintakyvyn, sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen syyn vuoksi tarvitsee kotiloissa hoitoa tai muuta huolenpitoa. Mikään yksittäinen diagnoosi tai sairaus ei sinällään oikeuta omaishoidon tukeen, vaan tuen myöntämisen perusteena on hoidon tarve sekä hoidon sitovuus.

- Lasten ja nuorten omaishoidon tuessa myöntämisen edellytyksenä on lapsen ja nuoren vammasta tai sairaudesta johtuva ikätasosta poikkeava päivittäisen hoivan, huolenpidon, ohjauksen ja valvonnan tarve.
- Hoidettavan omainen tai muu hoidettavalle läheinen henkilö on valmis vastaamaan hoidettavan hoidosta ja huolenpidosta tarpeellisten palvelujen avulla. Omaishoidossa päävastuu hoidosta on omaishoitajalla. Omaishoidon tukea on mahdollista antaa myös ilman tukipalveluita, jos se katsotaan hoidettavan kannalta riittäväksi.
- Hoitajan terveys ja toimintakyky vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia. Hoitajana voi toimia täysi-ikäinen henkilö, joka terveytensä ja toimintakykynsä puolesta kykenee huolehtimaan omaishoidon tuen suunnitelmassa sovituista hoidettavan tarpeista.
- Omaishoito yhdessä muiden tarvittavien sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kanssa on hoidettavan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kannalta riittävää.
- Hoidettavan koti soveltuu hoidon ja huolenpidon järjestämiseen.
- Omaishoidon tuen myöntämisen arvioidaan olevan hoidettavan edun mukaista.

Tehdessään päätöstä omaishoidon tuesta Soiten tulee arvioida, selviytyykö omaishoitaja hoitoon liittyvistä tehtävistä. Arvioinnissa huomioidaan; ’

- Omaishoitajan fyysinen ja psyykinen terveydentila, mahdolliset sairaudet ja niiden vaatima hoito. Tarvittaessa omaishoitajalta voidaan edellyttää hänen terveydentilastaan lääkärinlausunto.
- Omaishoitajan toimintakyky ja voimavarat, kuten kyky selviytyä päivittäisistä perustoiminnoista ja arjen askareista kotona ja kodin ulkopuolella.

Omaishoidon tukea ei myönnetä, jos hoitajan oma elämäntilanne tai sairaus on päivittäisiä toimintoja haittaava, kuten dementoiva sairaus, mielenterveyden häiriö tai päihteiden väärinkäyttö. Tukea ei myöskään voida myöntää, jos hoitajan terveydentila tai toimintakyky rajoittaa häntä toimimasta omaishoitajana, vaikka rinnalle voitaisiin järjestää riittävä määrä omaishoitoa tukevia palveluja.

4. Palvelutarpeen arviointi

Hoidettavan palveluiden tarve ja määrä arvioidaan hoidettavan, hoitajan ja omaishoidosta vastaavan työntekijän yhteistyönä. Tarvittaessa arviointia tehdään sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön moniammatillisena yhteistyönä. Arvioinnissa hyödynnetään käytettävissä olevia toimintakykymittareita. Hoidettavan ja hoitajan näkemys tilanteesta kirjataan osaksi arviointia.

Palvelutarpeen arvioinnin aikana arvioidaan mm.

- hoidettavan toimintakyky (sisältää fyysisen, kognitiivisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn arvioinnin)
- hoidettavan voimavarat ja kuntoutumisen mahdollisuudet
- asuin- ja hoitoympäristön toimivuus ja ohjataan tarvittaessa apuvälineiden ja asunnon muutostöiden hakemisessa.
- hoitajan voimavarat ja edellytykset vastata hoidettavan hoidosta
- että omaishoito on hoidettavan edun mukaista
- käytössä olevat palvelut ja tuet

Arvioinnin tavoitteena on selvittää omaishoidon tuen myöntämisedellytysten täyttyminen sekä laajemmin hoidettavan ja hoitajan palvelujen tarvetta.

Omaishoidon tuen piiriin eivät kuulu sellaiset asiat, jotka hoitaja toteuttaisi muutoinkin terveen vastaavan ikäisen henkilön vanhempana, puolisona tai muuna omaisena. Esimerkiksi asioiden hoito, kodinsiivous ja -hoito eivät ole riittäviä perusteita omaishoidon tuen myöntämiselle. Omaishoidon tuen päätös perustuu aina hoidettavan ja hoitajan kokonaisvaltaiseen toimintakyvyn, voimavarojen ja kokonaistilanteen arviointiin.

Omaishoidon palvelutarpeen arvioinnissa varmistetaan yhteistyö eri toimijoiden kanssa ja huolehditaan siten palvelukokonaisuuden saumattomuudesta. Kokonaisarvioinnin tueksi voidaan pyytää erikseen lääkärintodistus tai eri asiantuntijoiden lausuntoja. Omaishoidon tuen myöntäminen ei kuitenkaan perustu yksinomaan hoidettavan diagnooseihin tai hoidettavan saamiin muihin tukiin tai etuuksiin.

5. Hoitopalkkio

Soite vastaa hoitopalkkioiden maksatuksesta huomioiden tarkoitukseen varatut määrärahat ja lain asettamat vaatimukset. Hoitopalkkion taso määräytyy hoidon sitovuuden, hoidettavuuden ja vaativuuden mukaan. Omaishoitajan ollessa sidottuna hoitoon jatkuvasti päivittäin, hoitopalkkio on aina vähintään lain mukaisen vähimmäismäärän suuruinen. Sidonnaisuus katsotaan jatkuvaksi siitä

huolimatta, että hoidettava viettää säännöllisesti vähäisen osan vuorokaudesta kotinsa ulkopuolisissa sosiaali- tai terveyspalveluissa, kuntoutuksessa tai opetuksessa.

Omaishoidon tuen laissa on määritelty omaishoidon tuen palkkiosta erikseen tilanteessa, jossa omaishoitaja on hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen aikana lyhytaikaisesti estynyt tekemästä omaa tai toisen työtä. Edellytyksenä on, että hoitajalla ei ole tällä ajalla vähäistä suurempia työtuloja tai oikeutta sairausvakuutuslain mukaiseen erityishoitorahaan.

Hoitopalkkio voidaan sopia säädettyä määrää pienemmäksi, jos siihen on hoitajan esittämä erityinen syy, tai hoidon sitovuus on vähäisempää kuin mitä omaishoitotuen laissa säädetään. Tällöin hoitaja ei ole yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin ja hoidon tarve on vähäistä.

Hoitopalkkio maksetaan omaishoitajalle ja se on verotettavaa muuta tuloa. Omaishoidon palkkion maksamista varten omaishoitajan tulee toimittaa omaishoidon palkkiota koskeva verokortti. Palkkaa tai eläkettä koskeva verokortti ei käy. Hoitopalkkion määrä tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelaisissa ilmoitetulla palkkakertoimella. Halutessaan omaishoidon tuen palkkion voi vaihtaa palveluseteliksi joko osittain tai kokonaan. Palvelusetelillä voi ostaa hoivaa ja huolenpitoa Soiten hyväksymiltä yrityksiltä. Omaishoidon hoitopalkkioluokat ja perusteet tuen myöntämiselle on määritelty maksuluokittain.

Hoidettavan toimintakyky	Hoidon sitovuus
Hoitopalkkioluokka A Paljon päivittäistä hoitoa, huolenpitoa ja valvontaa tarvitsevat henkilöt	
Hoidettavan toimintakyky arvioidaan käytössä olevilla arviointimenetelmillä: • RAI • Toimintakykyarvio • Palvelutarpeen arvio	Hoidettava tarvitsee paljon hoitoa sekä huolenpitoa ja/tai ohjausta/valvontaa henkilökohtaisissa päivittäisissä toiminnoissa. Henkilökohtaisia toimintoja ovat mm. ruokailu, lääkehoito, liikkuminen, pukeutuminen, wc-käynnit, peseytyminen ja muu hygienian hoito ja kommunikointi. Alle 18-vuotiaan vammaisen/sairaana lapsen ja nuoren hoidon tarvetta ja sitovuutta arvioidaan suhteessa muihin saman ikäisiin. Hoidon, huolenpidon, ohjauksen ja valvonnan poikkeamien tulee olla selkeitä ikätasoon verrattuna. Arviossa huomioidaan huoltajien huoltovelvollisuus lapseensa Hoidettava voi asua yksin ja olla lyhyehkön aikaa yksin päivittäin eikä tarvitse säännöllisesti apua yöllä. Hoidettava tarvitsee hoitajan apua useita kertoja päivässä. Tuen tarve on jatkuvaa ja pitkäaikaista. Mikäli hoidettava ei olisi omaishoidon piirissä, hän tarvitsisi yksin asuessaan runsaasti päivittäistä kotihoitoa ja tukipalveluja. Hoidon sitovuuden tarve on siten verrattavissa yhteisölliseen asumiseen, palveluasumiseen, perhehoitoon tai tehostettuun kotihoitoon.

Hoitopalkkioluokka B Runsasta päivittäistä hoitoa, huolenpitoa ja valvontaa tarvitsevat henkilöt	
Hoidettavan toimintakyky arvioidaan käytössä olevilla arviointimenetelmillä: • RAI • Toimintakykyarvio • Palvelutarpeen arvio	Hoidettava tarvitsee runsaasti hoitoa sekä huolenpitoa ja/tai ohjausta/valvontaa useimmissa henkilökohtaisissa päivittäisissä toiminnoissa. A-maksuluokan kriteerit täyttyvät. Huolenpito on A-maksuluokkaa vaativampaa ja sitovampaa. Hoidettava tarvitsee hoitajan apua vuorokauden eri aikoina, säännöllisesti myös yöllä. Lisäksi omaishoitajan tehtäviin saattaa kuulua säännöllisiä, vaativia sairaanhoidollisia toimenpiteitä. Hoidettava ei kykene itsenäiseen asumiseen. Omaishoidon tuen vaihtoehtona olisi ympärivuorokautinen palveluasuminen.

Hoitopalkkioluokka C Jatkuvaa ympärivuorokautista runsasta hoitoa, huolenpitoa ja valvontaa tarvitsevat erityisen vaikeasti vammaiset tai sairaat henkilöt	
Hoidettavan toimintakyky arvioidaan käytössä olevilla arviointimenetelmillä: • RAI • Toimintakykyarvio • Palvelutarpeen arvio	Erityisen vaikeasti vammaiset ja sairaat hoidettavat, jotka tarvitsevat ympärivuorokautista hoitoa, huolenpitoa, ohjausta ja valvontaa kaikissa henkilökohtaisissa päivittäisissä toiminnoissa. Tämän lisäksi huolenpito on B-maksuluokkaa vaativampaa ja sitovampaa. Omaishoitaja asuu omaishoidettavan kanssa eikä hoidettava voi pääsääntöisesti jättää ilman valvontaa. Omaishoidon tuen vaihtoehtona olisi pysyvä laitos hoito, sairaalahoido tai vaikeasti vammaiselle henkilölle tarkoitettu erityistason vaativa tai ympärivuorokautista palveluasumista tarjoava asumisyksikkö. Vaihtoehtoisesti omaishoitaja on mahdollisesti raskaan siirtymävaiheen aikana lyhytaikaisesti estynyt tekemästä omaa ansiotyötä.

Erityismaksuluokka D työikäisille omaishoitajille Jatkuvaa ja ympärivuorokautista runsasta hoitoa, huolenpitoa ja valvontaa tarvitsevat erityisen vaikeasti vammaiset tai sairaat henkilöt. Erityismaksuluokka edellyttää hoitajan kokopäiväistä läsnäoloa ja hoitajan jäämistä pois omasta ansiotyöstään.	
Hoidettavan toimintakyky arvioidaan käytössä olevilla arviointimenetelmillä: • RAI • Toimintakykyarvio • Palvelutarpeen arvio Palkkion määrä harkitaan aina tapauskohtaisesti. Palkkio on vähintään KVTES:in mukaisen henkilökohtaisen avustajan kuukausipalkka. Päätös tehdään pääsääntöisesti määräaikaikaisena.	Hoidettava tarvitsee erittäin vaativaa ja erittäin sitovaa hoitoa, huolenpitoa, tukea, ohjausta ja/tai valvontaa kaikissa henkilökohtaisissa päivittäisissä toiminnoissa. Hoidettava asuu hoitajan luona eikä hoidettavaa voi jättää ilman valvontaa. Hoitotyö edellyttää hoitajan kokopäiväistä työpanosta ja hoitovastuuta ympärivuorokautisesti, eikä hoidettavalla ole pääsääntöisesti käytössä kodin ulkopuolista apua. Omaishoidon tuen vaihtoehto olisi laitoshoido, ympärivuorokautinen palveluasuminen. Erityismaksuluokkaa voidaan käyttää esim. elämän loppuvaiheen hoidossa tai erityisen raskaassa hoidon siirtymävaiheessa. Erityismaksuluokka korvaa omalta osaltaan työikäisen henkilön menetettyjä palkkakuluja.

6. Omaishoidon tuen suunnitelma

Omaishoidon tuesta laaditaan hoidettavan, omaishoitajan ja omaishoidosta vastaavan työntekijän kanssa kirjallinen omaishoidon tuen suunnitelma. Suunnitelma perustuu tehtyyn palvelutarpeen arviointiin ja siinä huomioidaan hoidettavan ja hoitajan näkemykset tuen ja palvelujen tarpeista.

Suunnitelmaan kirjataan:

- Omaishoitajan antaman tuen määrä ja sisältö
- Muiden tarpeellisten palvelujen määrä ja sisältö
- Omaishoitajan hoitotehtävää tukevien palvelujen määrä ja sisältö
- Omaishoitajalle tarvittaessa järjestettävä valmennus ja koulutus hoitotehtävää varten
- Hoidettavan hoidon järjestäminen omaishoitajan vapaan aikana
- Hoidettavan hoidon järjestäminen hoitajan terveydenhoitoon liittyvien käyntien tai sairastumisen aikana
- Arvio hoidettavan henkilön hoitoajasta kodin ulkopuolella (tuntia vuorokaudessa)
- Arvio hoidettavan henkilön pärjäämisestä yhtäjaksoisesti ilman hoitajaa
- Omatyöntekijän yhteystiedot

Suunnitelma tarkistetaan tarvittaessa. Omaishoidontuen tilanteesta lähetetään vuosittain kysely ja suunnitelmaa päivitetään tarvittaessa vastausten perusteella.

7. Omaishoitajan ilmoitusvelvollisuus

Omaishoitaja on velvollinen ilmoittamaan muutokset omatyöntekijälle seuraavissa tilanteissa:

- Hoidettavan tai hoitajan toimintakyvyssä tapahtunut oleellinen muutos
- Avuntarpeen lisääntyminen tai vähentyminen
- Hoidettavan tai hoitajan sairaalajaksot ja muut keskeytykset hoidossa
- Muutokset asumisessa
- Merkittävät muutokset muissa palveluissa

Mikäli hoitaja laiminlyö tämän ilmoitusvelvollisuuden, ja tämän seurauksena omaishoidon tuen palkkiota on maksettu perusteetta, peritään liikaa maksettu omaishoidon tuki takaisin.

8. Sopimus omaishoidon tuesta

Omaishoitajan ja Soiten kesken laaditaan sopimus omaishoidon tuesta, johon kirjataan hoitopalkkion määrä sekä oikeus hoitajalle järjestettäviin vapaapäiviin. Sopimus omaishoidon tuesta on toimeksiantosopimus, eli omaishoitaja ei ole työsopimuslain tarkoittamassa työsuhteessa Soiteen, hoidettavaan tai hoidettavan huoltajaan.

Omaishoitosopimukset ovat toistaiseksi voimassa olevia, ellei ole erityistä syytä määräaikaisen sopimuksen tekemiseen. Määräaikaisuuden perusteena voi olla esimerkiksi hoidettavan kuntoutumisen mahdollisuus. Lapsille tehdyt sopimukset ovat usein määräaikaisia, koska lapsen luontaisen kasvun ja kehityksen myötä omaishoidon tuki voi käydä tarpeettomaksi. Sopimusta tarkistetaan hoidon kesto tai sisältöä koskevien muutosten vuoksi, tai jos siihen muutoin on aihetta. Omaishoidontuen sopimukseen liitetään omaishoidon tuen suunnitelma.

9. Omaishoitajan eläke- ja tapaturmavakuutusturva

Omaishoitaja ei ole työsopimuslain (55/2001) tarkoittamassa työsuhteessa sopimuksen tehneeseen hyvinvointialueeseen, hoidettavaan tai hoidettavan huoltajaan. Omaishoitajan eläketurvasta säädetään kunnallisessa eläkelaisissa (549/2003).

Omaishoidon tuesta hoitajan kanssa sopimuksen tehneen hyvinvointialueen on otettava tapaturmavakuutuslain (608/1948) 57 §:n mukainen vakuutus hoitajalle. Tapaturmavakuutus kattaa ne tapaturmatilanteet, jotka sattuvat omaishoitotilanteissa.

10. Omaishoitoa tukevat palvelut

Omaishoitoa tukevat palvelut koostuvat hoidettavalle tarjottavista tukipalveluista sekä omaishoitajan hoitotehtävää tukevista palveluista.

10.1 Omaishoidon tueksi järjestettävät palvelut

Omaishoidon tukeen sisältyy hoidettavalle annettavia sosiaali- ja terveyspalveluja, jotka kirjataan omaishoidontuen suunnitelmaan. Näitä palveluita voivat olla esimerkiksi kodinhoitoapu ja siihen liittyvät tukipalvelut (esimerkiksi ateriat-, kylvytys- ja kuljetuspalvelu), apuvälineet, asunnon muutostyöt, päivä- ja lyhytaikaishoito, muut terveydenhuollon palvelut. Palveluiden tarve arvioidaan tilanteen ja yksilöllisen tarpeen mukaan.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista voidaan periä maksuja siten kuin asiakasmaksuista on säädetty. Omaishoidon tukeen liittyvistä palveluista voidaan periä tulotasoon perustuvia palvelumaksuja (esim. kotipalveluista ja kotisairaanhoidosta). Soite voi kuitenkin alentaa tai jättää asiakasmaksut perimättä.

10.2 Omaishoitajan hoitotehtävää tukevat palvelut

Koulutukset ja valmennukset

Soite tarjoaa yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa koulutusta ja valmennusta omaishoitajille. Valmennuksessa omaishoitaja perehdytetään tehtäväänsä ja tarjolla oleviin palveluihin. Koulutuksiin ja valmennuksiin voi osallistua myös etänä.

Hyvinvointi- ja terveystarkastukset

Soite järjestää omaishoitajalle lakisääteisiä hyvinvointi- ja terveystarkastuksia, johon on nimetty omat terveydenhoitajat. Omaishoitajan terveystarkastuksessa on käytössä etukäteen täytettävä esitietolomake, jonka voi täyttää myös sähköisesti.

Terveys- ja hyvinvointitarkastuksen avulla kartoitetaan omaishoitajan kokonaistilannetta. Omaishoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastusten tavoitteena on tukea omaishoitajana toimimista ja sekä kartoittaa terveyttä ja jaksamista edistäviä asioita.

Omaishoitajuuden tukemisen lisäksi tarkastusten ja elintapaohjauksen tarkoituksena on ennaltaehkäistä kansansairauksia sekä ohjata tarvittaessa hoidon piiriin. Terveys- ja hyvinvointitarkastuksen yhteydessä annetaan myös palveluohjausta. Terveystarkastus on vapaaehtoinen. Tarvittaessa omaishoitaja ohjataan muiden sosiaali- ja terveyspalveluiden piiriin, kuntoutukseen tai esimerkiksi vertaistukiryhmiin.

Vertaistuki

Soite järjestää erilaisia yhteistapahtumia ja kohtaamismahdollisuuksia omaishoitajille.

Omaishoitoliiton ja yhdistysten omaishoitoyhteisöt tukevat omaishoitajia vertaistuellalla ja erilaisella ryhmätoiminnalla, tarjoamalla virkistystä, tietoa ja neuvontaa sekä yhteiskunnallisella vaikuttamisella. Soite tekee tiivistä yhteistyötä järjestötoimijoiden kanssa.

11.Omaishoidon tuen palkkion maksaminen

Omaishoidon tuki myönnetään hakemuksen saapumiskuukauden alusta. Omaishoidon tuen palkkio voidaan maksaa vasta sen jälkeen, kun omaishoitaja on allekirjoittanut ja palauttanut omaishoitospiruksen. Hoitopalkkion maksupäivä on hoitokuukautta seuraavan kuukauden 15. päivä. Hoitopalkkio on veronalaista tuloa, jonka vuoksi omaishoitajalla tulee olla tuen alkaessa omaishoidon palkkiota koskeva verokortti.

12. Omaishoitajan lakisääteinen vapaa

Omaishoitajan vapaiden tarkoitus on tukea omaishoitajan jaksamista ja siksi on ensiarvoisen tärkeää, että vapaapäivät pidetään säännöllisesti ja sovitusti. Omaishoitaja vastaa itse lakisääteisten vapaiden seurannasta.

12.1 Omaishoitajan vapaiden kertyminen

Omaishoitajalla on oikeus pitää vapaata vähintään kolme (3) vuorokautta sellaista kalenterikuukautta kohti, jonka aikana hän on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Soiten omaishoidon tuen myöntämisperusteissa ja soveltamisohjeessa vähäisillä keskeytyksillä tarkoitetaan alle 7 vuorokauden keskeytyksiä kuukautta kohden. Mikäli hoito keskeytyy kuukaudessa yli 7 vuorokaudeksi, vapaita ei tämän kuukauden osalta kerry. Omaishoitajalla on oikeus pitää kertynyt vapaa joko kuukausittain tai kerätä vapaapäiviä pidempää vapaata varten neljän (4) kuukauden ajan.

12.2 Hoidettavan hoidon järjestäminen lakisääteisen vapaan aikana

Soiten on huolehdittava hoidettavan hoidon tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä omaishoitajan lakisääteisen vapaan aikana. Omaishoitajan vapaajärjestelyt suunnitellaan yksilöllisesti. Hoidettavalla tai omaishoitajalla ei ole ehdotonta oikeutta valita vapaan aikaista hoitomuotoa. Soite päättää viime sijassa siitä, miten omaishoitajan vapaan aikainen hoito järjestetään. Vapaiden järjestämisestä tehdään erillinen päätös. Asiakasmaksulain mukaan Soitella on oikeus periä maksuja hoidettaville annettavista palveluista omaishoitajan lakisääteisen vapaan aikana. Erityisistä syistä voidaan omaishoitajan lakisääteisen vapaan aikana hoidettavan hoito järjestää asiakkaan kotiin järjestettyjen tukipalvelujen avulla. Tässä tapauksessa Soite määrittelee vapaan korvaavan tuntimäärän.

12.3 Vapaiden järjestämisen muodot Soiteessa

Tilapäishoito

Soite osoittaa hoidettavalle hoitopaikan hoitajan lakisääteisen vapaan ajaksi. Hoitopaikka osoitetaan ensisijaisesti omissa tilapäishoitopaikoissa tai jaksohoitopaikoissa. Soite voi järjestää hoidon myös ostopalveluna sopimusyritysten kanssa. Tilapäishoito mahdollistaa omaishoitajan vapaa-ajan antaen aikaa levolle ja virkistytymiselle. Tilapäishoidosta sovitaan yhdessä hoidettavan ja hoitajan kanssa. Tilapäishoidon asumisyksikkö tarjoaa hoidettavan tarpeita vastaavaa hoitoa ja kuntoutusta. Tilapäishoidon tavoitteena on vahvistaa hoidettavan toimintakykyä ja tukea omaishoitajan jaksamista. Tilapäishoito tukee omassa kodissa asumista. Tilapäishoito toteutetaan iäkkäiden palveluissa Soiten jaksohoitoyksiköissä.

Sijaishoito

Omaishoidettavan tai -hoitajan valitsema muu omainen tai läheinen voi toimia sijaishoitajana. Soite tekee sijaishoitajan kanssa lakisääteisen toimeksiantosopimuksen, jolla sijaishoitaja sitoutuu huolehtimaan omaishoidettavasta. Lapsen omaishoitotilanteessa sijaishoitajana ei voi toimia lapsen huollosta vastaava henkilö. Sijaishoito voidaan järjestää, jos omaishoitaja suostuu siihen. Lisäksi edellytyksenä on, että järjestely toteutetaan ottamalla huomioon hoidettavan henkilön mielipide ja että järjestely arvioidaan hoidettavan henkilön edun mukaiseksi. Sijaishoitajan tulee olla vähintään 18-

vuotias ja hänen on terveytensä, elämäntilanteensa ja toimintakykynsä puolesta kyettävä suoriuttamaan omaishoitotehtäviä. Sijaiselle maksettava korvaus on verotettavaa tuloa.

Perhehoito

Soite voi käyttää myös perhehoitoa tai kiertäviä perhehoitajia hoidon järjestämiseksi. Perhehoidon tavoitteena on antaa perhehoidossa olevalle henkilölle mahdollisuus kodinomaiseen hoitoon ja läheisiin ihmissuhteisiin sekä edistää hänen perusturvallisuuttaan ja sosiaalisia suhteitaan. Perhehoito voi olla pitkäaikaista, lyhytaikaista tai osavuorokautista. Lyhytaikaista perhehoitoa voidaan toteuttaa myös asiakkaan kotona, tällöin kyseessä on ns. kiertävä perhehoitaja. Perhehoitaja on yksityinen henkilö, joka vastaa hoidon tarpeessa olevan henkilön hoidosta omaishoitajan vapaan aikana Soiten kanssa tehdyn toimeksiantosopimuksen perusteella.

13. Hoitopalkkion maksamisen keskeytys

Omaishoidon lain mukaan hoitopalkkion määrä ei vähene omaishoitajan lakisääteisen- tai alle vuorokauden pituisen satunnaisen vapaan ajalta. Omaishoitajalla on velvollisuus ilmoittaa pidemmistä keskeytyksistä omatyöntekijälle. Hoitopalkkion maksamisen keskeytyksellä tarkoitetaan sitä, että hoitopalkkiota ei makseta kyseisiltä päiviltä. Hoitopalkkion maksaminen keskeytyy sairaalahoidon tai tilapäishoidon osalta seuraavasti:

Sairaalahoito: Omaishoidon keskeytyminen tilapäisesti hoidettavan sairaalahoidon vuoksi keskeyttää hoitopalkkion maksamisen 30 päivän kuluttua sairaalahoidon alkamisesta. Hoitajan sairaalajakson osalta hoitopalkkion maksaminen keskeytyy välittömästi sairaalahoidon alkaessa.

Tilapäishoito: Hoidettavan tilapäishoito kuluttaa omaishoitajan vapaapäiviä, joiden loputtua omaishoidontuen palkkion maksaminen keskeytyy neljän päivän kuluttua käytettävissä olevien vapaiden päättymisestä. Tätä neljää päivää kutsutaan suoja-ajaksi. Jos tilapäishoito on pidempi, kuin käytettävissä olevien vapaapäivien ja neljän päivän suoja-ajan summa, keskeytyy hoitopalkkion maksaminen summan ylittävien vuorokausien osalta.

Esimerkki 1: Hoidettava on tilapäishoidossa 9 vuorokautta, vapaapäiviä on käytössä 6: Omaishoidontuen palkkion maksatukseen ei tule keskeytystä, koska vapaapäivien määrän ylittävät päivät jäävät alle neljän.

Esimerkki 2: Hoidettava on tilapäishoidossa 9 vuorokautta, vapaapäiviä on käytössä 3: Omaishoidontuen maksatus keskeytyy kahden päivän osalta, koska tilapäishoito on pidempi, kuin käytettävissä olevien vapaapäivien ja neljän päivän suoja-ajan summa.

Esimerkki 3. Hoidettava on tilapäishoidossa 12 vuorokautta, vapaapäiviä on käytössä 3: Omaishoidontuen palkkion maksatus keskeytyy viiden päivän ajalta, koska tilapäishoito on pidempi, kuin käytettävissä olevien vapaapäivien ja neljän päivän suoja-ajan summa.

14. Omaishoidon tuen päättyminen

Sopimus omaishoidon tuesta päättyy ilman irtisanomista sen kuukauden lopussa, jonka aikana hoito käy tarpeettomaksi hoidettavan terveydentilan tai muiden olosuhteissa tapahtuvien muutosten takia. Omaishoidettava voi näissä tilanteissa esimerkiksi siirtyä ympärivuorokautiseen palveluasumiin, menehtyä, kuntoutua tai muuttaa toiselle paikkakunnalle esimerkiksi opiskelujen vuoksi niin,

ettei perusteita omaishoidon tuelle enää ole. Omaishoitajan menehtyessä sopimus päättyy samaan päivään. Omaishoidontuki päättyy edellä mainituissa tapauksissa ilman erillistä irtisanomista. Sopimus voi olla myös määräaikainen, jolloin se päättyy määräajan kuluttua ilman eri päätöstä.

Soite voi irtisanoa omaishoitosopimuksen päättymään aikaisintaan irtisanomista seuraavan kahden kuukauden kuluttua. Omaishoitajan irtisanomisaika on yksi kuukausi. Sopimus päättyy kuitenkin heti, jos hoito ei enää vastaa hoidettavan etua tai vaarantaa hoidettavan tai omaishoitajan terveyden tai turvallisuuden. Myös hoitajan toimintakyvyn heikentyminen voi olla peruste sopimuksen purkamiselle. Ennen kuin Soite irtisanoa sopimuksen, kuullaan asiakasta ja hoitajaa. Mikäli hoidossa on havaittu puutteita, jotka voidaan korjata, voidaan antaa määräaika puutteen korjaamiselle.

Jos hoidettavan kotikunta vaihtuu siten, että myös hyvinvointialue vaihtuu, hakemus omaishoidon tuesta on laitettava vireille uudella hyvinvointialueella.

15.Yksilöllinen harkinta

Omaishoidon tukea myönnetään omaishoidon tukea koskevan lain ja asetuksen sekä tämän ohjeen mukaisesti. Päätöksenteossa käytetään yksilöllistä harkintaa hoidettavan hoidolliset ja huolenpidolliset tarpeet huomioon ottaen.

16.Myöntämisperusteiden ja soveltamisohjeen voimaantulo

Tämä toimintaohje astuu voimaan 1.1.2026.

Hoitopalkkiosummat ja asiakasmaksut vahvistetaan vuosittain Soiten aluehallituksessa.